

Björnbros verksamhetsområde

Logistik Bålsta kvarter nr 4

Arkeologisk utredning etapp 1 och 2

Fastighet Lundby 2:1, Skörby 5:1 och Bålsta 2:61
Kalmar och Yttergran socken
Håbo kommun
Uppsala län
Uppland

Maud Emanuelsson och Jan Ählström

Björnbros verksamhetsområde

Logistik Bålsta kvarter nr 4

Arkeologisk utredning etapp 1 och 2

Fastighet Lundby 2:1, Skörby 5:1 och Bålsta 2:61

Kalmar och Yttergran socken

Håbo kommun

Uppsala län

Uppland

Maud Emmelsson och Jan Ählström



Denna rapport har framställts av ett företag
vars miljöledningssystem är certifierat enligt ISO 14001
av Svensk Certifiering Norden AB.

Utgivning och distribution:
Stiftelsen Kulturmiljövård
Stora Gatan 41, 722 12 Västerås
Tel: 021-80 62 80
E-post: info@kmmmd.se

© Stiftelsen Kulturmiljövård 2019

Samtliga foton av Maud Emanuelsson.

Upphovsrätt, där inget annat anges, enligt Publik Licens 4.0 (CC BY)
<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>

Lantmäteriets kartor omfattas inte av ovanstående licensiering.
Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Medgivande 454076.

ISBN 978-91-7453-770-3

Tryck: JustNu, Västerås 2019

Innehåll

Sammanfattning	5
Bakgrund	6
Ärendet	6
Syfte och metod	6
Natur- och kulturmiljö	7
Utredningsresultat	8
Utvärdering	11
Referenser	12
Kart- och arkivmaterial	12
Litteratur	12
Tekniska och administrativa uppgifter	13
Bilagor	14
Bilaga 1. Schaktplan och schakttabell	14
Bilaga 2. Plan över provrutur och ruttabel.	16
Bilaga 3. Objektsbeskrivningar	18



Figur 1. Platsen för utredningen och planområdet är markerad med en mörkblå polygon. Utdrag ur Terrängkartan. Skala 1:50 000.

Sammanfattning

Stiftelsen Kulturmiljövård (KM) har utfört en arkeologisk utredning etapp 1 och 2 inom ett 92 hektar stort område i nordvästra utkanten av Bålsta tätort, Håbo kommun, Uppland. Utredningen har utförts som ett led i ett detaljplanearbete inför etablering av logistik och industriverksamhet, Logistik Bålsta kvarter nr 4. Området är flackt och omfattar ungefär lika delar skog och åker. Utredningsområdet ingår i ett cirka 450 hektar stort planområde.

Utredningen har omfattat en kart- och arkivstudie, inventering samt sökschaktning med grävmaskin. Inom och intill planområdet har det tidigare genomförts flera arkeologiska utredningar. För att klargöra fornlämningsituationen behövde utredningarna kompletteras. Utredningen omfattade därför även enstaka lämningar/utredningsobjekt belägna inom tidigare utredd mark i planområdets norra del. Ett grav- och boplotsområde i direkt anslutning till planområdet har efterregistrerats.

Arbetet bekostades av Håbo kommun. Fältarbetet utfördes i slutet av september 2018 efter beslut från Länsstyrelsen i Uppsala län.

Det finns fyra *fornlämningar* inom utredningsområdet. Dessa utgörs av en lägenhetsbebyggelse (torpet Björnbrö, Kalmar 204) som kan spåras i det äldre kart- och arkivmaterialet till tiden före 1850, två gränsmärken av ålderdomlig typ (Yttergran 118 och 120) samt en färdväg med medeltida ursprung (Yttergran 117). Fornlämningar är skyddade enligt lag och inga ingrepp får göras i dem utan Länsstyrelsens tillstånd.

Därutöver förekommer färdvägar från historisk och tidigmodern tid, men några kan även ha äldre ursprung, och ett gränsmärke i nu gällande gräns. Lämningarna anses inte varaktigt övergivna och bedöms som *övriga kulturhistoriska lämningar*. Dessa uppfyller inte fornlämningskriterierna och har inte samma lagskydd som fornlämningar, men de kan ändå ha ett visst kulturhistoriskt värde.

Den fornlämningsliknande lämningen Kalmar 21:1 är förstörd och dess status reviderad från övrig kulturhistorisk lämning till *ingen antikvarisk bedömning*.

Bakgrund

Ärendet

Håbo kommun bedriver ett långsiktigt detaljplanearbete med att utveckla områden kring Bålsta för verksamheter inom främst logistik, industri och lager. Ett av dessa områden är det planerade Björnbrö verksamhetsområde/Logistik Bålsta i nordvästra utkanten av Bålsta tätort.

Planområdet omfattar omkring 450 hektar, men den norra och större delen av detta har redan varit föremål för arkeologiska utredningar och bedöms vara färdigutrett (Göthberg 1991; Frölund 1992; Hermodsson 2010; Åhlström 2012). Länsstyrelsen i Uppsala län ansåg att det fanns förutsättningar för ytterligare lämningar inom planområdets södra drygt 92 hektar stora del, samt att fornlämningsstatus för sedan tidigare kända lämningar och möjliga boplatsslägen inom den norra delen behövde fastställas. Länsstyrelsens beslut om arkeologisk utredning etapp 1 och 2 fattades med stöd av 2 kap. 11 § första stycket Kulturmiljölagen (1988:950). Utredningen omfattade kart- och arkivstudier, fältinventering samt sökschaktning. Håbo kommun var kostnadsansvarig.

I samband med Riksantikvarieämbetets införande av ett nytt digitalt kulturmiljöregister har de berörda fornlämningarna fått nya beteckningar. För att underlätta förståelsen för tidigare utförda arkeologiska åtgärder kommer de äldre sockenbeteckningarna användas i löptexten i denna rapport. I tabell 1 och i objektsbeskrivningar (bilaga 3) används båda benämningarna.

Syfte och metod

Utredningens övergripande syfte var att ge Länsstyrelsen beslutsunderlag inför myndighetens fortsatta tillståndsprövning samt utgöra underlag för eventuella kommande undersökningssteg. Utredningens specifika syfte var att identifiera och preliminärt avgränsa eventuella fornlämningar samt klargöra lämningsstatus för kända lämningar och boplatsslägen.

Utredningen skulle:

- Bedöma fornlämningsstatus för kända lämningar inom planområdet utifrån nya riktlinjer från 1 januari 2014, dvs. färdväg och gränsmärke Yttergran 118, 119, 120 och 121 samt Kalmar 166.
- Mäta in fortsättningen söderut av färdväg Yttergran 117 inom planområdet.
- Klargöra, genom handgrävning av provrutor, om två boplatsslägen (KM 5 och KM 7) utgör fornlämning.
- Klargöra om det fanns spår kvar av den fornlämningsliknande lämningen Kalmar 21:1.
- Undersöka om det fanns samband mellan Kalmar 21:1 och torpet (Lilla) Gillmarken.
- Gräva sökschakt i åkermarken öster om de resta stenarna Kalmar 19:1–2 och gravfältet Kalmar 20:1.
- Efterregistrera 1992 års arkeologiska resultat beträffande Kalmar 20:1–2 till Kulturmiljöregistret så att det tydligt framgår i Kulturmiljöregistrets karta hur stort fornlämningskomplexet Kalmar 19:1–2 och 20:1–2 är.

Kart- och arkivstudien omfattade avmätningar av gårdarna Skörby (1699), Bålsta (1699) och Gillmarken (1784) samt ekonomiska kartorna från 1859–63. Uppgifter från Kulturmiljöregistret och från äldre utredningsrapporter har sammanställts och därtill har husförhörslängder för Kalmar socken studerats. Studien syftade till att datera bebyggelselämningar och gränsmärken samt klargöra samband mellan olika lämningar. Här kan det inflikas att kartorna var svåra att rektifiera till följd av vinkelfel (från när de upprättades).

Skogen i den södra delen inventerades. I åkermarken öster om gravfältet Kalmar 20:1 och stensättningarna 19:1–2 öppnades sökschakt om dubbel skopbredd (cirka 3 meter breda). Därtill öppnades sökschakt i åkermarken (dubbel skopbredd) sydöst om och i stenfria ytor (enkel skopbredd) vid lägenhetsbebyggelsen Kalmar 204. 0,5 meter stora provrutor handgrävdes inom två sedan tidigare utpekade möjliga boplatser, KM 5 och KM 7. Schakt och provrutor beskrevs i text och mättes in med GPS. Schakt och provrutor återfylldes efter dokumentation.

Natur- och kulturmiljö

Utredningsområdet består till största del av åkermark belägen på postglacial finsand, med undantag för den norra delen som domineras av skogklädd postglacial finsand och den sydöstra delen som består av skog på glacial lermark. Utredningsområdet ligger 25–30 meter över havet med den högsta punkten i norr och den lägsta i söder.

Närområdet är rikt på fornlämningar. Dessa består främst av gravar, gravfält, boplatser och hållristningar (skålgropar). Lämningarna representerar företrädesvis brons- och äldre järnålder, men det förekommer inslag av yngre järnålder (gravfält) och färdvägar och bytomter från tidigmodern tid.

Inom utredningsområdet förekommer en lägenhetsbebyggelse (Kalmar 204) och en fornlämningsliknande lämning (Kalmar 21:1). Tangerande utredningsområdets gräns i sydväst förekommer ett kraftigt skadat höggravfält (Kalmar 20:1, Balders hage) och två resta stenar (Kalmar 19:1–2).

Runt utredningsområdet har flera arkeologiska insatser redan gjorts. År 1991 genomfördes en arkeologisk utredning som berörde utredningsområdets västra och södra del (Göthberg 1991). Året därefter, 1992, utreddes ytterligare delar i söder. Omedelbart väster om de resta stenarna Kalmar 19:1–2 och sydväst om höggravfältet Kalmar 20:1 framkom omfattande överplöjda lämningar av boplatser och gravkaraktär. Lämningarna redovisades dock inte till (dåvarande) Fornminnesregistret och finns endast nämnda i beskrivningen till en intilliggande lämning (Kalmar 20:2) (Frölund 1992).

År 2010 gjordes en utredning etapp 1 norr om aktuellt utredningsområde där tre gränsmärken och en färdväg påträffades (Yttergran 118–120 och Yttergran 121/Kalmar 166) (Hermodsson 2010). En kompletterande utredning etapp 1 utfördes två år senare, 2012. Den berörde en mindre del söder om 2010 års utredningsområde. Två boplatser lägen identifierades (KM 5 och KM 7) (Åhlström 2012).

År 2014 gjordes en gedigen förundersökning av färdvägar, bland annat Yttergran 121, direkt norr om planområdet. Färdväg Yttergran 121 konstaterades ha vikingatida eller medeltida ursprung och att den sannolikt övergivits tidigt (Lindberg 2015).

Utredningsresultat

Nedan redovisas utredningsresultatet objektsvis eller per moment. Samtliga omnämnda lämningar och öppnade schakt/provrutor finns i figur 4, tabell 1 och bilaga 1–2. Objektsbeskrivningar, varav några har kompletterats med tillägg, finns i bilaga 3.

Kartstudien visar att utredningsområdet till största del har ingått i Skörbys ägor förutom det nordöstra hörnet som tillhörde Bålsta by. I båda fallen ligger platserna för de gamla bytomterna väl utanför utredningsområdet, åt söder respektive öster. Enligt de studerade kartorna är markanvändningen i stort densamma idag som vid 1600-talets slut. Området låg som äng och skog, även om andelen skog var större än idag. Enligt den häradsekonomiska kartan (1800-talets mitt) låg marken som åker och proportionerna mellan åker och skog liknar dagens förhållande. Två torp förekommer på häradsekonomiska kartan, Björnbrö i norr och Parken i söder. Torpen finns också på ekonomiska kartan från 1951. Inget av dem förekommer på äldre kartor.

Lägenhetsbebyggelse Kalmar 204 motsvarar torpet Björnbrö. Enligt husförhörslängden för Kalmar socken uppträder torpet Björnbrö år 1823. Torpet är således äldre än 1850 och har status som *fornlämning*.

Gränsmärke Yttergran 118 är en visarsten och står inte i någon nu gällande gräns, enligt Fastighetskarta 2018. Visarstenen är kopplad till Yttergran 120 och bedöms som *fornlämning*. **Gränsmärke Yttergran 119** kvarstår som *övrig kulturhistorisk lämning* eftersom den står i nu gällande gräns. **Gränsmärke Yttergran 120** står inte i någon nu gällande gräns (enligt Fastighetskartan 2018) och bedöms som fornlämning på grund av en ”äldre karaktär”. De tre gränsmärkena har markerat ett knä i äldre sockengräns.

Färdvägssystem Yttergran 117 ansluter till **färdväg Yttergran 121** och vidare till **färdväg Kalmar 166**. Av färdväg Yttergran 117 (Färdväg B i Lindberg 2015) anades en fortsättning som sammanföll med en stig. Utifrån de fynd som påträffats vid tidigare förundersökning bedöms färdvägen som *fornlämning*. Den del av Yttergran 117 som benämns A (Lindberg 2015) var över huvud taget inte synlig. Yttergran 121 sammanfaller också med en stig och kvarstår som *övrig kulturhistorisk lämning*.



Figur 2. Sökschakt i åkermarken öster om gravfält Kalmar 20:1.

Den fornlämningsliknande lämningen Kalmar 21:1 har ingen koppling till torpet Gillmarken, platsen ligger utanför dess gränser enligt 1784 års karta. Däremot kan lämningen (om den varit en källargrop) ha varit kopplad till torpet Parken, vilken enligt de ekonomiska kartorna har legat i omgivningen. Lämningen bedöms vara förstörd (som konstaterats vid 1991 års utredning). Någon lämning som liknar beskrivningen av en högrest/källargrop i Kulturmiljöregistret finns inte. I omgivningen förekommer ett flertal grävda gropar av olika storlek och djup. Eftersom lämningen bedömts vara förstörd revideras dess status till *ingen antikvarisk bedömning*.

Utbredningen av det grav- och boplatssområde som 1992 påträffades sydväst om **gravfältet Kalmar 20:1** och väster om de **resta stenarna Kalmar 19:1–2** har digitaliserats utifrån schaktplanen (Frölund 1992). Lämningens ID i Kulturmiljöregistret är L2018:1320 och dess antikvariska status är *fornlämning*.

I åkermarken öster om och i jämnhöjd med gravfältet Kalmar 20:1 och de resta stenarna Kalmar 19:1–2 öppnades 11 **sökschakt**. Under matjorden förekom opåverkad silt. *Det påträffades inte någon fornlämning*.

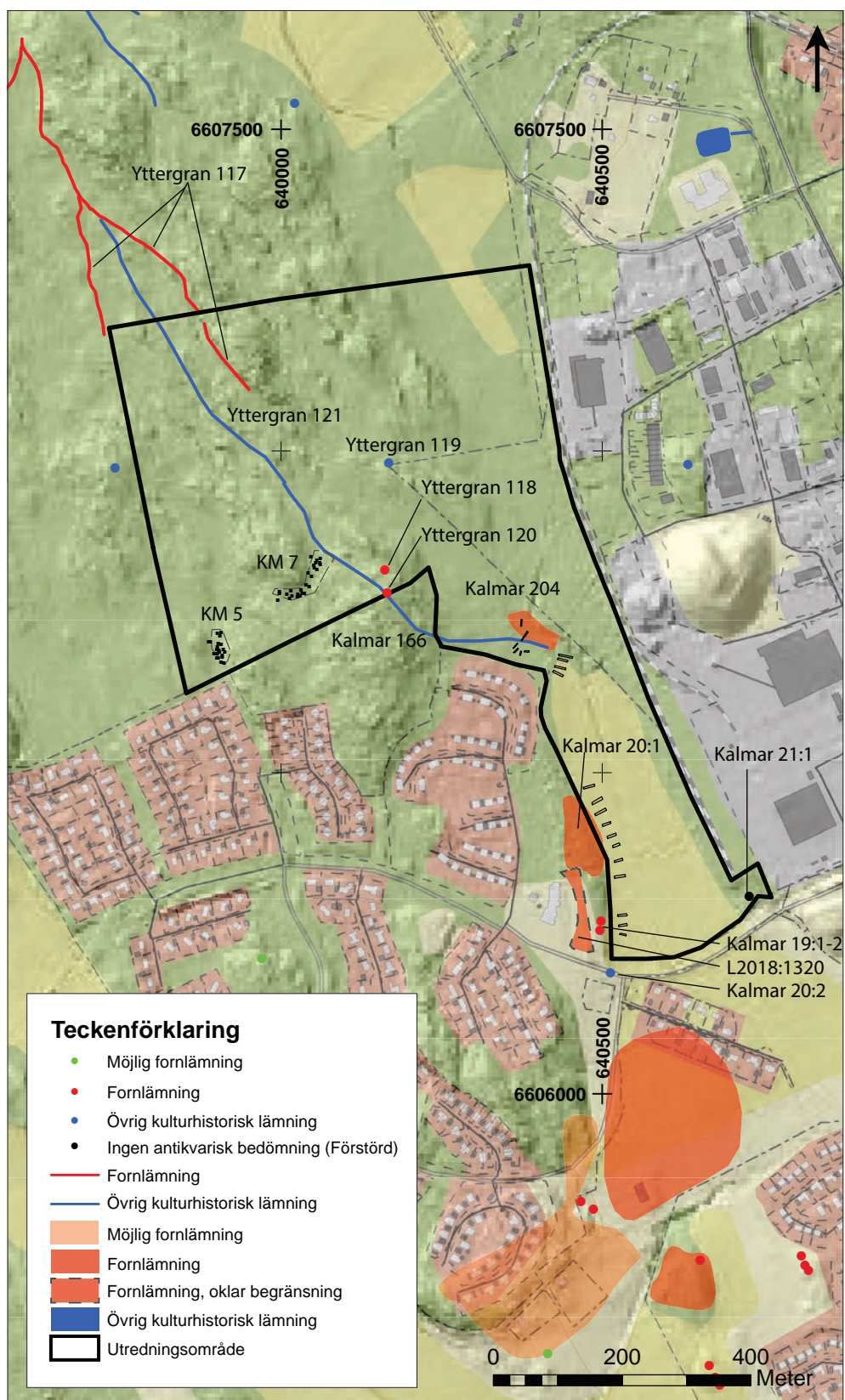
Intill lägenhetsbebyggelsen Björnbrö grävdes tio **sökschakt** varav fyra i åkern. I matjorden i ett av schakten i åkern förekom järnspik och porslin. En av porslinsskärvorna hade en dekor som liknar Rörstrands serie ”Mulberry” vilken tillverkades under perioden cirka 1855–1902 (www.m-magasin.se/expertes/rorstrandstallrikarna-ar-f/). I ett av schakten närmare lägenhetsbebyggelsen förekom äldre odlingslager. Fyndet och lagret kopplas till torpet Björnbrö. *Ingen fornlämning påträffades*.

Den möjliga boplatsen KM 5 omfattade en flack lågt liggande yta mellan två höjder. Det grävdes 21 rutor *utan fornlämningsindikation*. I rutorna förekom orörd silt eller fin morän. **Den möjliga boplatsen KM 7** var belägen i sydslutningen av en höjd. Ytan sluttar lätt mot söder mot en annan höjd. Marken är rik på stenar och block. Det grävdes 26 rutor *utan fornlämningsindikation*. I rutorna förekom orörd morän av olika slag – mer eller mindre stenig.

Lämningar klassade som *fornlämning* är skyddade enligt Kulturmiljölagen (KML) vilket betyder att inga ingrepp får göras utan Länsstyrelsens tillstånd. Lämningar klassade som *övrig kulturhistorisk lämning* har inte samma skydd som fornlämningar, men kan ändå vara av ett visst kulturhistoriskt värde.



Figur 3. Sökschakt i åkermarken söder om lägenhetsbebyggelsen Kalmar 204.



Figur 4. Resultatplan med registrerade och reviderade lämningar samt schakt och provrutor. Endast berörda lämningar är markerade med lämningsnummer. Skala 1:10 000.

Lämningsnr	Lämningstyp	Antikvarisk bedömning
Kalmar 19:1 L1942:138	Grav markerad med sten/block	Fornlämning
Kalmar 19:2 L1942:1	Grav markerad med sten/block	Fornlämning
Kalmar 20:1 L1942:215	Gravfält	Fornlämning
Kalmar 21:1 L1943:9171	Fornlämningsliknande lämning	Ingen antikvarisk bedömning (förstörd)
Kalmar 166 L1940:5804	Färdväg	Övrig kulturhistorisk lämning
Kalmar 204 L1939:1836	Lägenhetsbebyggelse	Fornlämning
Yttergran 117 L1940:5797	Färdvägssystem	Fornlämning
Yttergran 118 L1940:5805	Gränsmärke	Fornlämning
Yttergran 119 L1940:5856	Gränsmärke	Övrig kulturhistorisk lämning
Yttergran 120 L1940:5857	Gränsmärke	Fornlämning
Yttergran 121 L1940:5858	Färdväg	Övrig kulturhistorisk lämning
L2018:1320	Grav- och boplatsoområde	Fornlämning

Tabell 1. En sammanfattning av samtliga lämningar som berörs av den arkeologiska utredningen. Se figur 4.

Utvärdering

Den arkeologiska utredningen har utförts enligt de direktiv som Länsstyrelsen har fastställt i sitt förfrågningsunderlag.

Referenser

Kart- och arkivmaterial

Ägodelningskarta 1699, Skörby, LMS B37-17:1
Ägomätning 1699, Bålsta, LMS B83-3:1
Ägomätning 1784, gränsbestämning, Gillmarken, LMV 03-kal-28
Häradsekonomska kartan 1859–63, blad Fänö, RAK J112-75-1
Häradsekonomska kartan 1859–63, blad Kalmarsand, RAK J112-75-2
Ekonomiska kartan 1951, blad Bålsta, RAK J133-11H1j66
Ekonomiska kartan 1951, blad Högsta, RAK J133-11H1i53

Kulturmiljöregistret, Riksantikvarieämbetet
Kalmars kyrkoarkiv, Uppsala län, husförhörslängder, SE/ULA/10507/A I/6 (1815-25)
<https://sok.riksarkivet.se/bildvisning>
www.m-magasin.se/expert/rorstrandstallrikarna-ar-f/

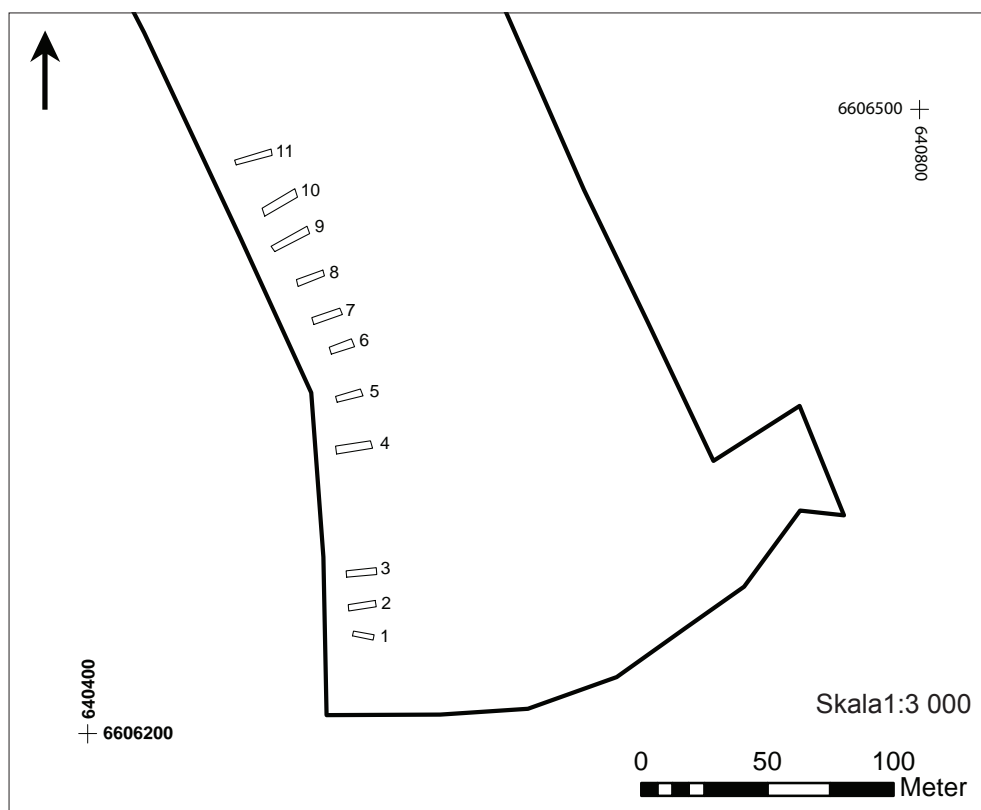
Litteratur

- Göthberg, H. 1991. *Rapport*. Arkeologisk utredning. Uppland. Kalmar socken. Skörby S:1 m.fl.. Riksantikvarieämbetet. Byrån för arkeologiska undersökningar. Stencil.
- Frölund, P. 1992. *Skörby skog. Delområde skola/barnstuga. Delområde 4*. Arkeologisk utredning. Uppland. Kalmar socken. Håbo kommun. Riksantikvarieämbetet. Byrån för arkeologiska undersökningar. Uppsala. Stencil.
- Hermodsson, Ö. 2011. *Brunnaområdet i Håbo*. Arkeologisk utredning steg 1. Brunna 1:1–13, Bålsta 2:58, Lundby 2:1, 3:1, 5:1. Yttergrans socken. Håbo kommun. Uppland. Stiftelsen Kulturmiljövård rapport 2010:56.
- Hermodsson, Örjan. 2012. *Byörnbro*. Arkeologisk särskild utredning etapp 2. Boplatsläge. Skörby 5:1. Yttergrans socken. Håbo kommun. Uppland. Stiftelsen Kulturmiljövård rapport 2012:91.
- Larsson, L-I. 1992. *Skörby 5:1, delområde butik*. Arkeologisk utredning. Kalmar socken. Uppland. Riksantikvarieämbetet. Byrån för arkeologiska undersökningar. Uppsala. Stencil.
- Larsson, L-I. 1996. *Skörby*. Arkeologisk undersökning. Skörby 5:1, Kalmar socken, Uppland. Riksantikvarieämbetet. Arkeologiska undersökningar. UV-Uppsala rapport 1996:19.
- Lindberg, M. 2015. *Färdvägar i skogsbygd – funktion och ålder*. Arkeologisk förundersökning. Uppsala län. Uppland. Håbo kommun. Yttergrans socken. Skörby 5:1, Lundby 2:1 m.fl., Yttergran 101, Yttergran 117 och Yttergran 121. Arkeologerna rapport 2015:112.
- Ählström, J. med bidrag av Hermodsson, Ö. 2012. *Brunna-Byörnbro. Tilläggsinventering*. Arkeologisk utredning, etapp 1. Lundby 1:2 m.fl. Yttergrans socken. Håbo kommun. Uppland. Stiftelsen Kulturmiljövård rapport 2012:74.

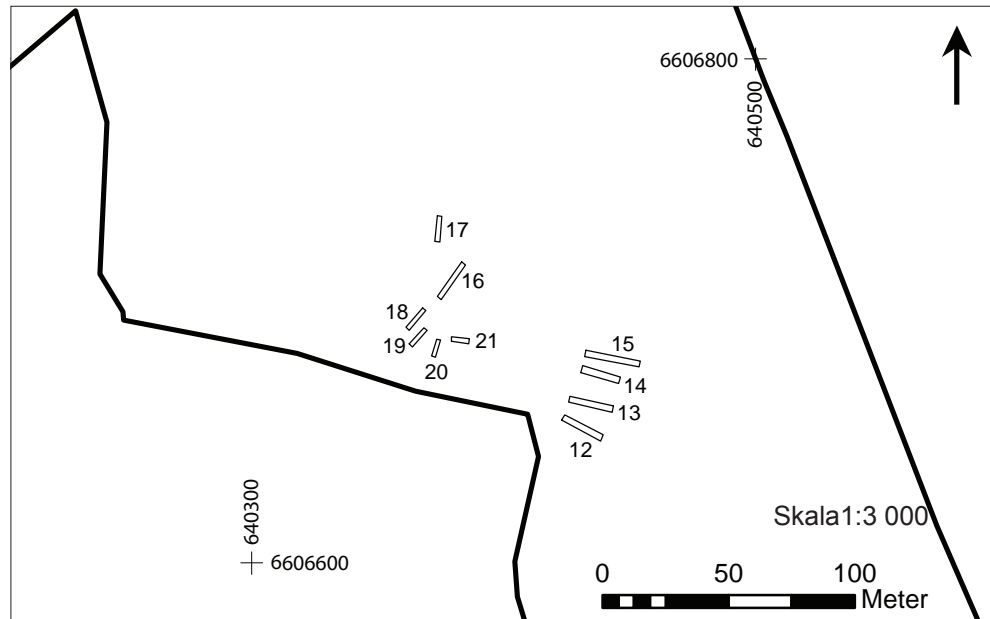
Tekniska och administrativa uppgifter

<i>Stiftelsen Kulturmiljövård projektnr:</i>	KM18071
<i>Länsstyrelsen dnr, beslutsdatum:</i>	431-7727-2016, 2018-06-19
<i>Kulturmiljöregistret uppdragsnr:</i>	201801464
<i>Typ av undersökning:</i>	Arkeologisk utredning etapp 1 och 2
<i>Undersökningsperiod:</i>	September 2018
<i>Personal:</i>	Jan Ählström (projektledare) Maud Emanuelsson
<i>Landskap:</i>	Uppland
<i>Län:</i>	Uppsala
<i>Kommun:</i>	Håbo
<i>Socken:</i>	Kalmar och Yttergran
<i>Fastighet:</i>	Lundby 2:1, Skörby 5:1 och Bålsta 2:61
<i>Fastighetskartan:</i>	66G 0DN Fänö och 66G 0DN Bålsta
<i>Koordinater:</i>	X640515, Y6606210 (sydvästra hörnet)
<i>Koordinatsystem:</i>	Sweref 99 TM
<i>Höjdsystem:</i>	RH 2000
<i>Inmätningssmetod:</i>	GPS
<i>Dokumentationshandlingar:</i>	Inga dokumentationshandlingar utöver denna rapport.
<i>Fynd:</i>	Inga fynd påträffades.

Bilaga 1. Schaktplan och schakttabell

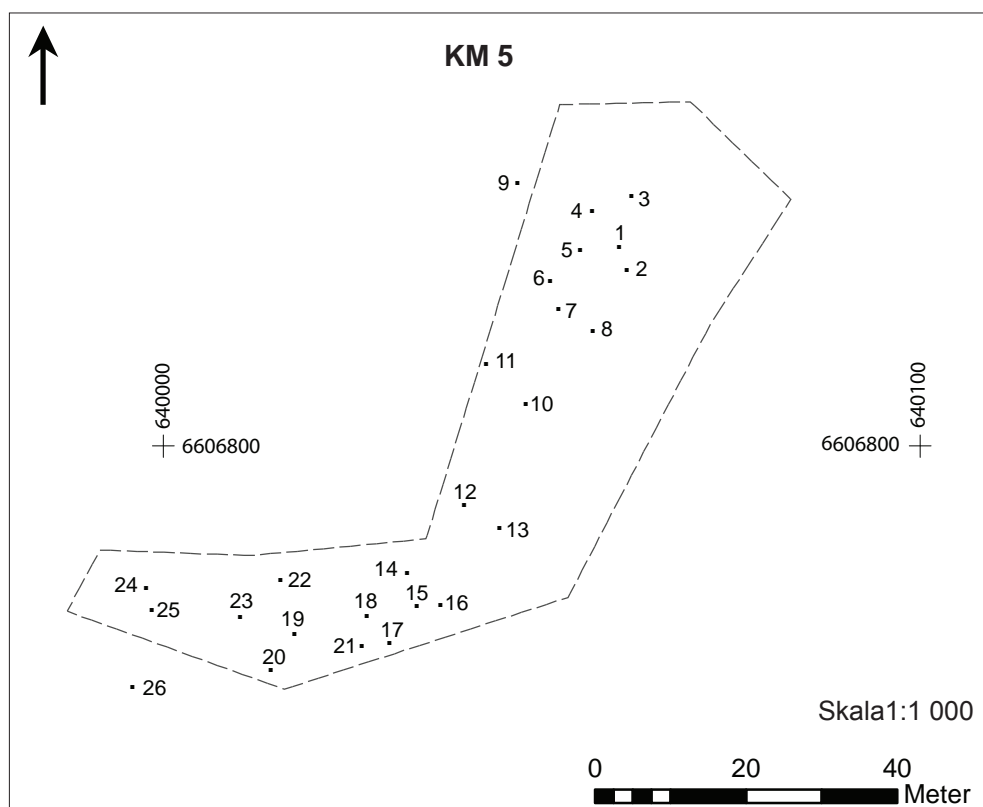


Schaktnr	Längdxbredd (m)	Djup (m)	Undergrund	Anmärkning
1	9×3	0,3–0,4	Silt	–
2	12×3	0,3	Silt	–
3	14×3	0,4–0,4	Silt	–
4	15×3	0,34–0,4	Silt	En bit taktegel.
5	13	0,3	Silt	–
6	11×3	0,40	Silt	Omrörd botten, ett dike löpte i schaktets längdriktning.
7	14×3	0,4	Silt	Ett täckdike.
8	14×3	0,4	Silt	Två täckdiken.
9	18×3	0,4	Silt	Tre täckdiken, varav ett i schaktets längdriktning.
10	18	0,3	Silt	–
11	18	0,4	Silt	Ett dike i längdriktningen.

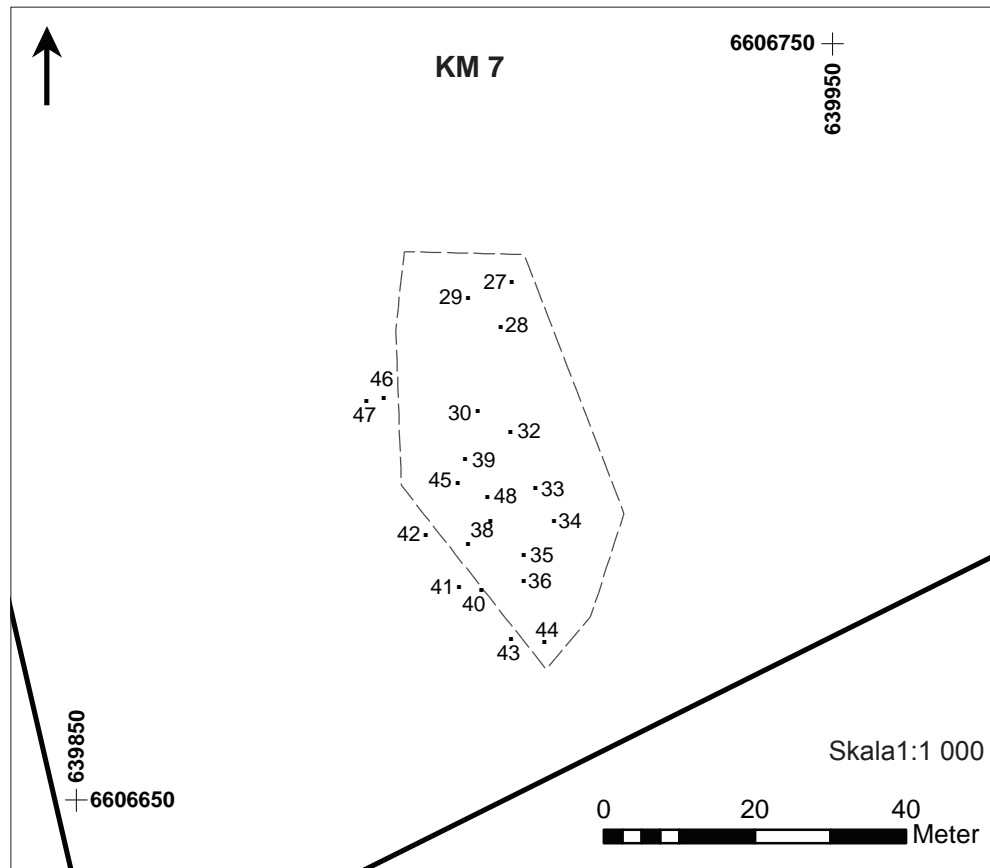


Schaktnr	Längdxbredd (m)	Djup (m)	Undergrund	Anmärkning
11	18×1,5	0,4	Silt	Ett dike i längdriktningen.
12	20×1,5	0,3	Silt	–
13	18×1,5	0,3–0,4	Silt	En mörkfärgning.
14	15×1,5	0,3	Silt	–
15	20×1,5	0,3	Silt	Förekomst av tegel, spik, porslin (vitt med dekor av svarta löv). Ett dike i södra delen.
16	10×1,5	0,3	Lera	–
17	8×1,5	0,3	Silt	Några större stenar.
18	8×1,5	0,3	Lera	–
19	6×1,5	0,2–0,3	Lera	–
20	8×1,5	0,3–0,5	Lera	Ett 0,2 meter tjockt äldre odlingslager. Lätt stenigt i norra delen på samma djup som odlingslagret.
21	5×1,5	0,2–0,3	Lera	–

Bilaga 2. Plan över provrutor och ruttavell



Nummer	Djup (m)	Beskrivning
1	0,1	Fin morän
2	0,1	Fin morän, enstaka stenar
3	0,15	Morän
4	0,15	Grusig morän
5	0,1	Stenig morän
6	0,1	Stenig morän
7	0,1	Grusig morän
8	0,1	Grusig morän
9	0,1	Grusig morän
10	0,1	Stenig morän
11	0,1	Grusig morän sten
12	0,1	Fin morän med stenar
13	0,1	En stor sten
14	0,05	Stenigt under förman
15	0,1	Stenig morän
16	0,1	Fin morän med stora stenar
17	0,15	Fin morän
18	0,1	Grusig morän
19	0,15	En stor sten, fin morän
20	0,05	Rötter, ej grävd i botten
21	0,15	Fin morän
22	0,15	Morän
23	0,2	0,1 m förna, därunder stenig morän
24	0	Berg under mossor
25	0	Berg under mossor
26	0	Berg under mossor



Nummer	Djup (m)	Beskrivning
27	0,1	Fin morän
28	0,1–0,15	Fin morän
29	0,05–0,1	Humus och grova rötter
30	0,2	Silt
32	0,2	Silt
33	0,1	Silt
34	0,1	Silt
35	0,05–0,1	Silt, grova rötter
36	0,1	Silt
37	0,1	Silt
38	0,1	Silt
39	0,25	Humus, silt
40	0,1	Fin morän
41	0,1	Fin morän
42	0,1	Fin morän
43	0,05–0,1	Silt
44	0,1	Silt
45	0,2	Silt
46	0,1	Grusig morän, därunder silt
47	0,1	Grusig morän
48	0,2	Silt

Bilaga 3. Objektsbeskrivningar

Kalmar 19:1/L1942:138 – Grav markerad av sten/block

Status: Fornlämning.

Beskrivning: Rest sten, gråsten, 1,15 m h, 0,6 m br, 0,6 m tj. kvadratisk genomskärning. Rakt avskuren topp.

Topografi: Skogsmark.

Tillägg: Vid utredningsgrävning 2018 i åkermarken öster om graven framkom ingen fornlämning.

Kalmar 19:2/L1942:1 – Grav markerad av sten/block

Status: Fornlämning

Beskrivning: Rest sten?, gråsten, 1,1 m h, 1,3 m br, 0,6 m tj. Fornlämning? Rev inv 1979: Närheten till sten L1942:138 talar för att L1942:1 är en rest sten, formen emot.

Topografi: Skogsmark

Tillägg: Vid utredningsgrävning 2018 i åkermarken öster om graven framkom ingen fornlämning.

Kalmar 20:1/L1942:215 – Gravfält (Balders hage)

Status: Fornlämning

Beskrivning: Gravfält, 115x50 m (NNV–SSÖ), bestående av ca 10 fornlämningar. Dessa utgöres av 5 högar, ca 4 runda, fyllda stensättningar och 1 rest sten. Högarna är 10–18 m diam, 1–1,75 m h. Stensättningarna är 6–8 m diam, 0,2–0,3 m h. Övertorvade. Den resta stenen är 1,55 m h, 1,05 m br och 0,6 m tj. Alla högar utom en har 6 gropar i mitten, 3–6 m diam, 1–1,6 m dj. Den största högen är starkt söndergrävd och den mindre högen är ytskadad. Möjligen finnes obetydliga rester av ytterligare några högar. Sand- eller jordtäkt har bedrivits inom området. Gravfältet är beväxt med barrträd, lövträd och buskar. Det är överväxt med lövsly. Landsväg delar gravfältet, vars anläggningar till största delen är belägna Ö om vägen.

Topografi: Flack moränrygg (N–S). Skogsmark.

Tillägg: Vid utredningsgrävning 2018 i åkermarken öster om gravfältet framkom ingen fornlämning.

Kalmar 21:1/L1943:9171 – Fornlämningsliknande lämning

Status: Ingen antikvarisk bedömning

Beskrivning: Höglignande lämning, 9 m diam, 0,5 m h. I mittgropen några stenar. Gropen är 4,5 m diam, 1 m dj. Högen är beväxt med några unga aspar. Sannolikt en källargrop, Flack i N–NÖ–Ö. Beskrivningen är inte kvalitets säkrad. Information kan saknas, vara felaktig eller inaktuell. Se även Inventeringsbok under Dokument och bilder. Vid besiktning 1991 konstaterades lämningen vara förstörd. Detta bekräftades vid en besiktning 2018.

Topografi: Skogsmark

Tillägg: –

Kalmar 166/L1940:5804 – Färdväg

Status: Övrig kulturhistorisk lämning

Beskrivning: Färdväg, 515 m l (från NV till Ö), bestående av 1 stig i bruk, ca 1–3 m br. Stigen har delvis hålvägskaraktär. Den har belägg som väg på 1752 års karta över Lundby. Vägen övergår i NV änden i en övergiven sträckning som är registrerad separat.

Topografi: Skogsmark

Tillägg: –

Kalmar 204/L1939:1836 – Lägenhetsbebyggelse

Status: Fornlämning

Beskrivning: Torptomt, ca 90×35 m (VNV–ÖSÖ), bestående av 1 grund efter boningshus, 1 spisröse?, 1 uthusgrund och markröjda ytor. Upptagen på 1859-63 års häradslista och senare kartor med namnet Björnbro. I husförhörslängden för Kalmar socken omnämns torpet Björnbron år 1823. Grunden efter boningshus, belägen i ÖSÖ, är ca 8×7 m (NNV–SSÖ) och har ett spisröse i SSV, ca 4×4 m och 1 m h. 4 m NNV om grunden är: Spisröse, frilliggande, 3 m i diam och 1 m h. Sannolikt rest efter husgrund. Grunden efter uthus, belägen i VNV, 6×5 m (VNV–ÖSÖ) och 0,5 m h. Delvis cementsyll. I övrigt uppbyggd av stenar (RAÄ dnr 3.4.2-3490-2012).

Topografi: Flack igenvuxen torpmark.

Tillägg: –

Yttergran 117/L1940:5797 – Färdvägssystem

Status: Fornlämning

Beskrivning: Färdvägssystem, bestående av 3 färdvägar (A–C), sammanlagt ca 900 m l. Färdväg A i N, ca 300 m l, N–S och NNV–SSÖ riktning, 2–2,5 m br. Färdväg B i S, ca 340 m l, N–S, NV–SÖ riktning, 2–3 m br. Ansluter i N till färdväg A. Färdvägen fanns markerad på karta från år 1849. Färdvägen förhöll sig till största delen till en gräns för en skogsindelning som är markerad på karta från år 1752. Färdväg C i SÖ, ca 240 m l, NV–SV riktning. Den N delen, som ansluter till färdväg A, ca 36 m, av otidlig hålvägskaraktär, 1–1,3 m br med svagt uppbyggda vallar längs med sidorna, vägbanan var försänkt med cirka 0,2-0,3 m. Färdvägens fortsättning åt SSÖ gick ej att återfinna med terrängrekognosering, men metalldetektering samt karta från år 1849 indikerade färdvägens riktning i terrängen. Färdvägens S del påverkad av skogsbruksaktiviteter från nyare tid.

Topografi: Skogsmark.

Tillägg: –

Yttergran 118/L1940:5805 – Gränsmärke

Status: Fornlämning

Beskrivning: Visarsten, 0,5 m h, 0,5 m br (NÖ–SV) och 0,3 m tj. 2 stödstenar i N resp Ö, 0,3–0,4 m l.

Topografi: Skogsmark.

Tillägg: På de äldsta historiska kartorna är gränsmärket uttritat 50 m N om gränsknä och sammanhängande med det där befintliga separat registrerade gränsröset (Yttergran 120).

Yttergran 119/L1940:5856 – Gränsmärke

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: Gränsmärke, 1,5×1 m (N–S) och 0,2 m h, bestående av 2 stenar, 0,3 resp 0,8 m st, i S och 1 rest hjärtsten åt N, 0,7 m h, 0,5 m br (NÖ–SV) vid basen och 0,3 m tj.

Topografi: Skogsmark.

Tillägg: –

Yttergran 120/L1940:5857 – Gränsmärke

Status: Fornlämning.

Beskrivning: Gränsmärke, 2 m diameter och 0,7 m h. Kallmurat av i huvudsak 0,2–0,8 m st stenar. I NÖ kanten är 1 rest visarsten, 1 m h och 0,5 m br i basen. I ytan finns 2 stenar som kan ha varit resta. I SV kanten är 1 utrasad sten.

Topografi: Skogsmark.

Tillägg: –

Yttergran 121/L1940:5858 – Färdväg

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: Markväg, ca 500 m l (NV–SÖ) i stort sett ej längre synlig i terrängen, men är uppgången med ledning av sträckningen på 1752 års karta samt en terränganalys på plats. Där vägen i SÖ går in i fortfarande befintlig stig kan ett hålvägsartat parti anas, 3 m l (NV–SÖ), 1,5 m br och 0,15–0,2 m dj. Ca 70 m mot NV är ett något längre hålvägsparti strax SÖ om våtmark, ca 7 m l (NV–SÖ), 1,5–2 m br och 0,2–0,3 m dj. Vägsträckningen övergår i NV i en hålväg (RAÄ Yttergran 117). I SÖ övergår den i en färdväg som nu brukas som stig (RAÄ Kalmar 166).

Topografi: Skogsmark.

Tillägg: –

L2018:1320 – Grav- och boplatsoområde

Status: Fornlämning

Beskrivning: Vid utredningsgrävning 1992 framkom ett 130×30 m stort område (NNV–SSÖ) med 33 anläggningar. Ett tiotal av dem som bestod av stora mörkfärgningar, med brända ben i ytan, bedömdes som högrester. Resterande anläggningar utgjordes av härdar, stolphål och mörkfärgningar. Tidigare kopplad till lämning L1942:154 (Kalmar 20:2). Digitaliserat utifrån planritning i rapport.

Topografi: Parkmark.

Tillägg: –